З ПРИВОДУ СМЕРТИ ТКАЧЕНКА.

В 3. числі "Червоного Прапора", органу Ц. К. Української Комуністичної Партії (бувших незалежних соціялдемократів), якої т. Ткаченко був основачем і ідейним провідником, находимо такий відгук редакції з приводу його смерти в статі п. з. "Тяжка втрата":

"Не стало товариша Михайла Ткаченка, — одного з перших серед нас. Справдили ся чутки про смерть його, що чорною хмарою носили ся в повітрі Київа. В далекому Серпухові постигла смерть на шого вожда, погасивши світлий і могутній розум.

Мрією останніх часів житя і енергією праці тов. Ткаченка була Українська Комуністична Партія, — і, на порозі її за три тижні до 1-го установчого з'їзду У. К. П. злодійська доля насміяла ся і над нами, і над ним, варвавши його у нас в часи народженя нового члена міжнародної пролетарської семї — У.К.П.

Укр. пролетаріят позбавив ся велитенської сили своєї, яка була на передодні свого виявленя. Укр. Ком. Партії нанесено нечуваний удар в момент виходу її на широкий світ пролетарської боротьби.

Покійний був виразником стихійних змагань українського пролетаріяту, творцем його програми. Він був тим, що силою свого розуму схоплював процеси світові і їх хід на Вкраїні, надавав їм теоретичні підвалини і далеким зором своїм сягав у майбутнє, намічаючи шляхи розвитку пролетарської революції.

Надзвичайно дужий, гнучкий і сміливий розум пішов у вічність, не встигши дати всього того, що міг дати.

Тов. Ткаченко — се епоха для українського пролетаріяту. В особі покійного втілила ся вся та ріжнобарвність соціяльних і національних процесів, через які український пролетаріят ішов до свого визволеня. Тов. Ткаченко — се персоніфікована українська революція у всіх її переходах.

І тим тяшкою є втрата для революції і пролетаріяту. Могутні крила, які розправили ся лише для льоту, підрізала смерть.

Відійшов у другий світ тов. М. Ткаченко, але залишить ся на завжди з нами автор "Проекту програми Укр. Ком. Пар." Йому не довело ся побачити сю скромну брошурку, що друкувала ся нелегально під гнетом денікінщини. Коли ся брошурка була по дорозі до нього, він умирав, не діждавши ся праці розуму свого.

Він не побачив у друкові і другу свою працю: "Соціяльна революція на Сході Европи", яка перетерпіла такі-ж митарства, як і автор за останній рік.

Умерло тіло. Та не вмер дух і праця розуму покійного лишила ся для тих, що продовжують його діло. Умер автор "проекту програми", але жива програма українського пролетаріяту, написана його пером і память незабутнього творця її житиме в рядах пролетарів і всіх пригнічених працюючих. "Соціяльна революція" за житя автора її не побачила світа. Та не довго лишило ся їй бути рукописом. Уже скоро піде вона в маси українського пролетаріяту і понесе в голови його — його же думки, перетворені в слова і літери великою головою. Умер великий український комуніст..."

Матюшенко не хоче бути петлюрівським "міністром".

"Вперед" з 23. мая доносить, що Б. Матюшенко, радник париської петлюрівської делегації, надіслав на руки "мін." Лівицького письмо, в якому заявляє, що він не може нести відповідальности за теперішну політику петлюрівського "уряду". Тому не може приняти пропозиції вступленя до "кабінету", а одночасно просить о звільнене від мандату радника "париської делегації".

ЛИСТ ВІД УКР. ПОЛОНЕНИХ В НІМЕЧЧИНІ.

З одного з таборів українських полонених в Німеччині одержала редакція віденської "Нової Доби" лист, якого зміст є інтересним документом про житє, настрій, стремліня, бажаня і т. д. сих найнещасніших, що літами цілими не живуть і не вмирають за решіткою, а ведуть скучне, нудне тюремне таборове животінє. Лист сей звучить:

Шан. Товаришу Редактор!

Пятого мая ми одержали вашу часопись "Нова Доба". Яким шляхом вона попала сюди, нам невідомо, але ми дуже раді їй, і щиро дякуємо вам за те, що ви нас не забули, і своєю часописию відкрили нам світ, який заслонювали нам Петлюрині бандити, котрі сидять у Берлині. І вмісто того, щоб визволити нас з тяжкої неволі, котру ми переносимо шість років в німецькому полоні, вони хочуть надіти на нас старе ярмо, за котре наші товариші проливають кров, борють ся за свободу робучого люду. І місія вмісто того, щоб дати запомогу нещасним, замученим полоненим, старає ся засліпити нам очі і забрати в армію до Петлюри, щоб вигнати тих грабіжників, що граблять Україну (грабіжниками вона називає тих большевиків, що борють ся за визволене робучого люду). І на кожному кроці вона старає ся підкути або як небудь обманути: поїдете мовляв до дому, до місцевостий, котрі заняв батько Петлюра; та замість дому посилають на фронт бити своїх братів. І се мусить продовжуватись аж поки совітське правительство не постарає ся вивезти нас до Совітської України, де ми будемо працювать на користь загалу разом з совітським урядом, котрий бажає нам волі і щастя. А поки що висилайте нам часопись і наукові книжки, які ми будемо читати з великою охотою: дуже вам дякувать. Бо я мушу вас повідомити, що опісля того, як появила ся ваша часопись у нашім таборі, в усіх полонених перемінив ся настрій, і ті дві часописи читав кождий полонений з великою охотою. Ми до сього часу одержували часопись "Шлях" з української місії, але після неї всі полонені були в поганому настрою, і крім того, полонені всі сидять за дротом, не маючи й шеляга в кишені, щоб купити чого попоїсти, не то, щоб платити за ту часопись, котра не приносить для нас ніякої користи, а творить тілько зло. І ще прошу надрукуйте протест всіх полонених, що ми всі протестуємо проти петлюриних бандитів, котрі сіють зло між руськими і українськими полоненими, що шість років томлять ся в тяжкій неволі, і бажають тільки вернути ся в Совітську Україну, а не в ту, котру Петлюра продав Полякам, і не в яку небудь армію, яку наша місія хоче завербувать обманом, а тільки до своїх батьків і дітей. Отже ще раз прошу, памятайте про нас забутих, замучених полонених, допомагайте чим можете, старайтесь, щоб яким небудь шляхом дати нам освіту і науку, і також визволити з полону і повернути до рідного краю.

Хай живе Совітська Україна!

Підпис.

Третий Інтернаціонал проти нападу Польщі на Совіти.

Екзекутивний виділ західноевропейського III. Інтернаціоналу в Амстердамі видав маніфест до робітників цілого світа, щоби всіми силами перепиняли офензиву Польщі на совітську Росію, яка являєть ся пляновою акцією союзних держав для знищеня совітської влади в Росії. Інтернаціонал взиває пролетаріт цілого світа бути готовим до всесвітного загального страйку. Окремий маніфест звернений до корабельних робітників, щоби вони відмовили ся ладувати оруже проти совітської Росії.

РЕВОЛЮЦІЙНІ ПРОЯВИ МІЖНАРОДНОЇ СОЛІДАРНОСТИ.

(Статя у віденській "Новій Добі" з 29. мая.)

Від хвилї, коли міжнародна контрреволюція і реакція разом зі шляхоцько-буржуазною Польщею та петлюрівською Україною, кинулись на соціялістичні републики Сходу Европи, закипіло між пролетаріятом на Заході.

День в день доходять через пресу відомости про рішучі й активні виступи його проти нового зусиля, задусити совітську Росію і радянську Україну.

Міжнародна реакція дуже добре знає, що минули ті часи, коли можна було задля клясових інтересів буржуазії і капіталу цинічно і безпардонно кидати міліонові маси робітників як арматне мясо на поталу війни. Тому немає нині небезпеки, щоби антанта могла кинути озброєних пролетарів своїх країн проти соціялістичних Росії і України. Се булоб дуже небезпечно. Але ся реакція, якій істноване обох републик відбирає спокійний сон, дає иншим способом підмогу шляхоцько-буржуазній Польщі, а саме золотом, зброєю і амуніцією.

Антанта і її слуги є поки що панами державних банків, де бережуть ся гори золота, видушених з неоплаченої праці працюючого люду. Тому може вона оплачувати своїх наймитів, шляхоцько-буржуазну Польщу і петлюрівську задрепану, дрібноміщанську Україну.

Одначе зі зброєю та амуніцією їй вже починає не везти. Бо хто виробляє і транспортує її на місце призначеня як не робітники? Темні і забиті в ярмі капіталу робітники можуть ще бути сліпим орудем інтересів буржуазної кляси і реакції. Але робітники, яким кождого дня щораз більше отвирають ся очи на злочини капіталу, контрреволюції і реакції, не підуть до фабрик, щоби тут власними руками готувати зброю і амуніцію проти своїх же братів Росії і України, таких же пролетарів, як і вони самі. Вони не можуть обризгувати своїх рук кровю своїх братів. І тому скрізь, де тільки ся свідомість ширить ся, йде активний протест робітників проти війни з совітською Росією, проти несеня Польщі підмоги зброєю і амуніцією.

Маємо до занотованя величаві, дійсно революційні прояви міжнародної солідарности пролетаріяту.

Так в Англії рішили зелїзничники і портові робітники, як про се пишуть ґазети, не ладувати і транспортувати амуніції до ніякої держави, що веде війну з совітською Росією. Зелїзничі машиністи загрозили ґенеральним страйком, колиб за се їх рішенє англійський уряд посмів карати робітників. Управа знов копальняних робітників і инших рішила приневолити страйком англійський уряд, щоби він занехав несенє всякої помочі польській офензиві. Гірники пр. з Ронда — 35.000 страйкуючих — рішили кождого місяця один день страйкувати для протесту проти інтервенції Англії в Росії і Ірляндії.

У Франції рух проти уряду, що головно запомагає Польщу золотом і амуніцією, не менше сильний і що далї, то більше кріпшає; зелїзничі робітники далї страйкують. В Бресті задержали вони поїзд, що віз амуніцію до Румунії, заявляючи, що не пустять її на війну з Росією.

Не по заду і Італія. Медіолянська секція союза зелїзничиків рішила задержати кождий транспорт амуніції силою, що має бути вжитий посередно чи безпосередно проти сов. Росії і радянської України.

Подібний рух проявляєть ся і в инших країнах. Так в Чехії задержали зелїзничники в Люнденбург 4 вагони з амуніцією, що їхали до Польщі і заявили, що дальших амуніційних поїздів не висилатимуть.

І в Німецькій Австрії та Німеччині йде сильна комуністична агітація за тим, щоби не доставляти контрреволюції зброї і амуніції проти російських і українських робітників.

Як бачимо, два табори ворожі змагають ся в цілій Европі: пролетаріят, що в соціялістичних републиках Сходу Европи бачить кращу надію на свої бездольні дні в ярмі капіталізму, що черпає в їх боротьбі заохоти і енергії за поваленє сього ярма, і буржуазія, що в сих републиках бачить смерть свою.

Революційні і активні прояви міжнародної солідарности робітників важні тим, що вони виринають майже відрухово якраз тепер, коли польсько-петлюрівська, підпомагана світовою реакцією, офензива лічить свої останні дні.

Маємо тверду надію, що близький і дуже близький той час, коли загнані в своїй завойовницькій захланности Полячишки, разом зі своїми нікчемними петлюрівськими слугами, втікатимуть звідси на зломанє карку до Варшави, бо не поможе їм ніяка поміч, коли на всї змаганя міжнародної контрреволюції і реакції західно-европейський пролетаріят відповість отверто соціялістичною революцією.

РОСІЙСЬКА ЧОРНА СОТНЯ ШУКАЄ РАТУНКУ В ШЛЯХОЦЬКІЙ ПОЛЬЩІ.

Родічев у Пілсудського.

Варшавський "Kurjer Poranny" пише:

Перебуваючий у Варшаві провідник російської "демократії" Родічев був принятий на авдієнції у начальника Пілсудського. Родічев робить стараня о реасумцію розоруженя військ Бредова, уможливлене в Польщі створеня російської армії, яка могла би виступити проти большевиків, вкінці о позволенє перебуваня на території Польщі тимчасового російського (реакційного) "уряду".

(Родічев є висланником російських реакціонерів Сазанова і Савінкова).

Савінков їде до Варшави.

Під сим наголовком пише париська "L'Humanite" ось що:

Місцеві успіхи Пілсудського на Україні воскресили надії інтервенціоналістів в Парижі і Лондоні. Канцлери виготовлюють нові пляни. Ренеґат Савінков, якого завсігди радо слухають в французькому міністерстві закордонних справ (він се був справцем авантури Денікіна і Колчака), розпочав нові інтриги в Парижі. Він стремить до створеня всеросійського уряду, він зєднує для сего деякі російські політичні партії і особистости. Савінков їде до Варшави а на меті має Смоленськ, як столицю протиреволюційного уряду. Савінков попирає нового контрреволюціонера ґенерала Врангля. Сей останній оперує на Кримі. Здавала ся на одну хвилину, що Англія хотіла посередничити при капітуляції його війська. Одначе тепер висилає йому на поміч свою фльоту, а Франція посилає свою амуніцію і канони.

Публика в львівському театрі протестує проти очернюваня большевизму.

"Вперед" подає слідуючу інтересну новинку:

На виставі в львівському театрі штуки Жеромського "Понад сніг" прийшло до авантури. Коли один з акторів зачав зогиджувати та критикувати методи большевиків, — з висших поверхів піднесли ся протести, тупаня ногами, свисти і крики у відповідь на критику большевизму зі сцени. Сей інцідент тревав добрих 10 хвилин, заки публика успокоїла ся і актори могли далї грати.

Занедужаня з голоду.

В районі Ратно, ковельського повіту 40 осіб занедужало з голоду. ("Dz. W.").

Фр. Енґельс.

ПОЧАТОК РОДИНИ,

ПРИВАТНОЇ ВЛАСНОСТИ І ДЕРЖАВИ.

(Продовжене.)

Такі є права типового індіянського роду. "Всї члени роду є свобідні, обовязані до взаїмної оборони своєї свободи; рівні в особистих правах — анї сахеми, анї воєнні начальники не претендують собі ніякого першенства; вони творять брацтво получене звязею крови. Вільність, рівність, братерство, хоть ніколи не сформуловані були основними підвалинами роду, а рід знов був одиницею цілої суспільної системи, підставою зорґанізованої індіянської суспільности. Сим пояснює ся несокрушиме почутє независимости і особисте достоїньство в поведеню, котре кождий у Індіянів узнає".

Тоді, коли їх відкрито, Індіяни цілої північної Америки були зорґанізовані в роди після матерного права. Лиш у деяких племен, як у Дакотів, роди вже були упали, а у деяких, у Оджібуїв, Омаґів були зорґанізовані після батьківського права. У численних індіянських племен, котрі складають ся з більше як пять або шість родів було по три, чотири або більше родів получених у окрему ґрупу, котру Морґан в докладнім перекладі індіянського назвиска зве після їх грецького первообразу фратирією (брацтвом). Сенеки мають дві фратрії; перша обіймає роди 1—4, друга роди 5—8. Близший дослід показує, що сї фратрії представляють по найбільшій части первісні роди, на котрі зразу племя ділило ся; бо при забороні заключеня подружа серед роду мусїло кожде племя мати конечно що найменше два роди, щоби могло самостійно істнувати. В тій мірі, як племя розмножувало ся, розпадав ся кождий рід знов на два або більше родів, з котрих кождий виступає яко окремий рід, коли тимчасом первісний рід, обіймаючий всї дочерні роди, істнує дальше яко фратрія. У Сенеків і по найбільшій части також у инших Індіянів є роди одної фратрії братними родами, а роди другої фратрії їх стрійними родами — означеня, котрі в американській системі спорідненя мають дуже реальне і важке значінє. Первісно не смів жаден Сенека заключати подружа серед своєї фратрії, але се вже давно вийшло з звичаю і обмежене тепер на рід. Після традиції Сенеків обома первісними родами були медвідь і олень, а з них розросли ся инші. Скоро ся нова інституція вкорінила ся, то після потреби її модифіковано; коли роди якої фратрії вимерли, то нераз в цїли вирівнаня переношено до них цілі роди з инших фратрій. Тому-то находимо, що у ріжних племен роди того самого назвиска уґруповані в фратріях неоднаково.

Функції фратрії у Ірокезів є по части суспільні, а по части релїґійні. 1. В грі в пилку грали фратрії проти себе; кожда фратрія висилає своїх найлїпших грачів, а прочі приглядають ся, кожда фратрія окремо уставлена і закладають ся проти себе, що їх грачі виграють. — 2. В племінній раді сидять сахеми і воєнні начальники кождої фратрії разом, обі ґрупи напроти себе, кождий бесїдник говорить до представителїв кождої фратрії яко до окремої корпорації. — 3. Коли лучило ся племени убійство, в котрім убійця і убитий не належати до тої самої фратрії, то покривджений рід апелював до своїх братних родів, котрі сходили ся на раду фратрії і відносили ся до другої фратрії яко цілости, щоби вона також скликала фратрію на раду в цїли полагодженя справи. Тут одже фратрія виступає знов яко первісний рід, і то з більшою надією на успіх як слабший поодинокий рід. — 4. Була противна фратрія на себе заходи коло похорону і похоронних церемоній; фратрія небіщика брала в похороні участь яко жалібниця. Коли помер сахем, то противна фратрія доносила о опорожненю уряду союзній раді Ірокезів. — 5. При виборі сахема мала також вплив рада фратрії. Братні роди потверджували звичайно вибір, але роди другої фратрії могли все-ж таки опонувати. В такім случаю збирала ся рада сеї фратрії, коли вона опозицію піддержувала, вибір був неважний. — 6. Давнїйше Ірокези мали окремі релїґійні містерії, названі білили "medecine-lodges". Святкували їх у Сенеків два релїґійні стоваришеня, при чім відбувало ся також після певних приписів введене нових членів містерії; на кожду з обох фратрій припадало одно таке стоваришене. — 7. Єсли, як се майже певно, ті чотири "linages" (роди), котрі в часї завойованя проживали в звісних чотирох четвертинах Тляскалї, були чотирома фратріями, то тим доказано, що ті фратрії, так як фратрії у Греків і подібні родові звязки у Німців були також військовими одиницями; сї чотири "linages" ішли на війну, кождий поодинокий яко окрема рота, в окремій уніформі, з власною хоругвою і під окремим начальником.

Як кілька родів творить фратрію, так в клясичній формі, кілька фратрій творять племя; часом у дуже ослабших племен, бракує середне звено, фратрія. Щож належить до характеристичних прикмет індіянського племени в Америці?

1. Власна територія і власне назвиско. Кожде племя мало окрім місця своєї дійсної осїлости ще також значну територію на польоване і риболовлю, по за котрою лежала простора, невтральна країна, сягаюча аж до території найблизшого племени, у язиково споріднених племен менша, у не споріднених більша. Країна ся те саме, що граничний ліс у Німців, пустиня, котрою Свеви Цезара окружили свою територію "isarholl" (по данськи "jarnved," limes Danicus) між Данцями і Німцями. Ліс саксонський і "branibor", між Німцями і Славянами. Виділена в такий спосіб непевними границями територія була спільною землею племени, узнаною яко така сусїдними племенами, а самим племенем боронена проти нападів. Непевність границь показувала ся в практиці шкідливою головно доперва тоді, коли людність дуже розмножила ся. — Назви племен утворили ся мабудь більше случайно як свідомо; з часом лучало ся часто, що якесь племя означуване було у сусїдних племен якимсь иншим іменем як тим, котре воно само уживало; подібно як Німці своє перше історичне загальне назвиско Ґерманів дістали від Кельтів.—2. Окремий, лиш сему племени властивий діялект. І справді племя і діялект покривають ся взаїмно; новотворене племен і діялектів через розділ відбувало ся ще до недавна в Америці і може ще й тепер не зовсім устало. Де два ослабші племена злили ся в одно, там иноді лучає ся, що в однім і тім самім племени говорять двома близько спорідненими діялектами. Пересїчне число кождого з американських племен не доходить до 2.000 душ; однакож Ірокезів є майже 26.000, і се є найбільше число Індіянів в Злучених Державах, котрі говорять тим самим діялектом. — 3. Право, установляти торжественно вибраних родом сахемів і воєнних начальників, і — 4. Право скидати їх, навіть против волї роду. А що сї сахеми і воєнні начальники є членами ради племенної, то сї права племени супроти них поясняють ся самі собою. Де утворив ся був союз племен і всї племена заступлені були в союзній раді, там згадані права переходили на сю раду. — 5. Посїдане спільних релїґійних понять (мітольоґії) і спільних обрядових церемоній. "Індіяни були на свій варварський лад народом релїґійним". Їх мітольоґія критично ще зовсім не переслїджена. Поодинокі племена мали свої правильні торжества, з означеними формами обрядовими, іменно з танцем і з іграми; особливо танець був інтеґральною частию релїґійних торжеств; кожде племя обходило свої торжества окремо. — 6. Рада племенна для спільних справ. Вона складала ся з усїх сахемів і воєнних начальників, поодиноких родів, їх справдїшних заступників, бо кождої хвилї міг їх рід скинути; рада радила публично, окружена прочими членами, котрі мали право забирати голос і виповідати свої погляди; рішала рада. Звичайно кождий присутний, котрий того хотів, бував вислуханий, також жінки могли виповідати свої погляди через вибраного з поміж себе бесїдника. У Ірокезів мусїла остаточна постанова запасти одноголосно, так як се було також при деяких постановах німецьких маркових громад. Племінна рада порядкувала відносини до чужих племен; приймала і висилала посольства, обявляла війну і заключала мир. Коли приходило до війни, то вели її по найбільшій части охотники. В засаді уважало ся, що кожде племя находить ся в відносинах воєнних до кождого иншого племени, з котрим воно не заключило виразно мирового трактату. Воєнні походи проти таких ворогів орґанізували по найбільшій части поодинокі знамениті вояки; вони давали воєнний танець, хто танцював, то тім самим заявляв свою участь в поході. Зараз таки творила ся дружина і виступала в похід. Так само через покликанє охотників ведено оборону рідної території на случай нападу. Виступленє в похід і поворот таких дружин 4. На случай смерти знаменитших людий бражин були завсїгди причиною публичних торжеств. Дозвіл ради племенної на такі походи не був потрібний; ніхто о таке позволенє не просив і ніколи його рада не давала. Се зовсім те саме, що приватні воєнні походи німецьких дружин, які нам Тацит описує, лиш що у Німців дружини мали вже більше трівкий характер, творили тверде зерно, котре орґанізувало ся вже підчас миру і коло котрого на случай війни ґрупували ся прочі охотники. Такі воєнні дружини рідко коли були численні; найзначнїйші експедиції Індіянів, навіть на великі віддаленя, виконували незначні сили воєнні. Коли кілька таких дружин лучило ся до спільного походу, то кожда з них слухала лиш власного начальника; єдність воєнного пляну забезпечувала сяк-так рада сих начальників. Якраз такий самий був спосіб веденя війни в Алеманів над верхним Реном в четвертім столїтю, описаний Амяном Марцелїном. — 7. У деякиз племен находимо верховного начальника, котрого права однакож є дуже малі. Бував ним оден з поміж сахемів, котрий в случаях вимагаючих скорого дїланя, мав предприняти провізоричні міри доти, доки не збере ся рада і не видасть остаточних постанов. Є се слабий, однакож не розвивший ся зарід урядника з екзекутивною властю; такий урядник витворив ся, як се покаже ся, головно майже всюда, з верховного начальника воєнного.

(Дальше буде.)